EHITUSOLUDEST JA TULETÕRJENDUSEST TARTUS ROOTSI AJAL.

E. Tender.

27. aug. 1625 vallutas Rootsi väepealik Jakob de la Gardie 12-päevase piiramise järele kapitulatsiooni kaudu Tartu linna.

Tartu Rootsi alla sattumise üheks tagajärjeks oli elanike vähenemine poola ja üldse katoliikliku elemendi osalt vabatahtliku, osalt sunnitud väljarändamise tõttu. Linna ehitistele oli lühiajaline piiramine sünnitanud nähtavasti vähe kahju. Kuid osa elanikkonna välja rännates jäi hulk elamuid elutamata ning hävis järgnevate aastate jooksul. Selleks aitasid kaasa ka suurel määral garnisoni sõdurid, lammutades omavoliliselt hooneid, et müüa saadud materjal majaomanikele, kes seda kasustasid oma majade paranduseks [1].

Seoses suurejooneliste kavadega sõjaväeliste asunduste loomiseks Tartu ümbrusse oli valitsusel kavatsus jagada ka kroonule langenud elutamatud majad ja ehistamata krundid linnas ja Toomel sõduritele, kuid see jäi teostamata, nagu enamik neist kavadest [2].

Järgnenud rahu aastakümnetel kosus Tartu märgatavalt, mis ilmnes nii elanikkonna kasvus kui ka ehitustegevuse elavnemises. Kuid veel Rootsi-Vene sõja puhkedes a. 1656 leidus küllaltki tühje ehituskrunte linnamüüride vahel [3].

Et Tartu tähtsus rahvusvahelise kaubanduslinnana juba 16. sajandil oli hääbunud, sõltusid linna arenemisvõimalused tema loomuliku tagamaa moodustava Liivimaa osa — praeguse Tartu ja Võrumaa rahvastiku arvu ja eriti jõukuse tõusust. Nagu tavaline pikaajaliste ja laastavate

---

[1] Tartu Linnaarhiiv, raeprot. 1640 lk. 732; raeprot. 1644 lk. 327. Et valdav enamik kasustatud trükkimata allikatest samuti pärineb Tartu Linnaarhiivist, on ära jäetud vastav tähendus edasistes tsitaatides.

[2] R. Liljedahl Svensk Förvaltning i Livland 1617—1634 (Uppsala 1933) 57.

[3] Vt. Wybers'i revisjoniraamat passim.

Tartu V, lk. 235